

Öğretmen Eğitiminde Vignette Tekniği ve Uygulamaları*

Vignette Technique and its Applications in Teacher Education

Zehra KAYA** Osman Nafiz KAYA***

Fırat Üniversitesi

Öz

Eğitim araştırmalarını da içine alan sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların birçoğunda sıkça kullanılmakta olan hikâyeler; örnek olay çalışması, örnek olay hikâyesi, senaryo ve vignette olmak üzere dört farklı formda ele alınmaktadır. Literatürde vignette tekniği diğerk hikâye formları ile sıkça karıştırılmakta, bazı çalışmalarda ise bu terimler birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, vignettenin diğerk hikâye formlarından ayrılan özelliklerini ortaya koyan çeşitli örnekler sunarak, vignette tekniğini ğretmen eğitimi üzerine çalışan araştırmalara tanıtma, oluşturulma basamaklarını, eğitimsel faydaları ve sınırlılıklarını ortaya koymaktır. Özellikle ğretmen eğitimi araştırmalarında son 10 yıldan beri vignette tekniğinin; veri toplama aracı, ğretim ve değerkendirme yaklaşımı olarak nasıl kullanıldığı ve teknoloji ile nasıl ilişkilendirildiğik, ilgili literatür bulgularına dayalı tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Hikâyeler, Vignette Tekniğik, ğretmen Eğitimi.

Abstract

Stories that have been used frequently in many studies in social sciences, including educational research, are categorized in four different types as follows: case studies, case stories, scenarios, and vignettes. In literature, the vignette has been frequently used incorrectly or interchangeably with other types of stories. The purpose of this study is to describe what vignette is as a technique, phases of creating a vignette, educational benefits and limitations of vignettes by using various examples of vignettes in order to guide researchers in the field of teacher education. In particular, the benefits of vignette technique as a data collection tool, instructional and assessment approaches, and how vignette technique has been integrated with technology in teacher education studies are discussed based on the findings of pertinent literature during the last decade.

Keywords: Stories, vignette technique, teacher education

Summary

Introduction

Stories have been used in many different forms and formats as a tool for modeling, teaching and assessment. Story formats include case studies, case stories, scenarios, and vignettes. Case studies are long narrative descriptions of real or hypothetical situations in which learners are asked to identify or solve a problem (Marsick, 1998). Case stories are stories that simulate the real world but are written by individuals within the classroom and told from their perspectives (Maslin-Ostrowski & Ackerman, 1998). Scenarios have been defined as “stories which present hypothetical situations requiring action

* Bu alışma, TBTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu tarafından desteklenmiştir (Proje No: 109K541).

** Zehra KAYA, Fırat Üniversitesi, Eğitimi Bilimleri Enstits, Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı, Elazığ, kaya_zehra@yahoo.com

*** Do. Dr. Osman Nafiz KAYA, Fırat Üniversitesi, Eğitimi Fakültesi, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Elazığ, onafizk@yahoo.com

or judgment from respondents" (Wason & Cox, 1996: 155). The *vignette*, a fourth type of story, which is defined in academic research as "incomplete short stories that are written to reflect real-life situations in a less complex way in order to encourage discussions and potential solutions to problems where multiple solutions are possible" (Jeffries & Maeder, 2004: 20). In the literature, the term "vignette" has been used interchangeably with the term "scenario" (Dede, 1998). However, vignette is different from case story, case study, and scenario. Vignette differs from case study which is longer, more detailed reports to be analyzed and discussed. Vignette is not a case story which is written by the student-participant and focuses on his/her perspective. Finally, vignette is distinguished from scenarios, future based stories (Jeffries & Maeder, 2004).

Purpose

The purpose of this study is to describe the vignette technique, educational benefits of using vignettes, phases of creating a vignette, advantages and limitations of vignettes by using a variety of vignette examples, in order to guide researchers in the field of teacher education.

Results and Conclusions

Vignettes can help capture the nature of a classroom situation and can consist of text, graphics, images to which participants are asked to respond. Vignettes have been used for many educational purposes with respect to teacher education. Generally vignettes can be presented to participants on paper (Hughes, 1998), face-to-face interview (Finch, 1987), audiotape and videotape (Sleed et. al., 2002) and via computer (Kaya, 2012). Campbell (1996) indicates that there are three major steps in the development of vignettes: (1) Determining issues or areas of concern for those who will be using the vignettes, (2) Developing situation that are realistic and are relevant for those who will be using them and (3) Testing the vignettes with groups similar to those who will be using them to ensure that the vignettes are clear and do provide people with an opportunity to deal with the issues you intended them to. Literature review of the studies focusing on constructing vignettes showed a number of principles such as the level of details, plausibility, believability and situational or contextual factors. Vignettes would appear to have certain advantages. Some of them are: (1) They may make the data collection process more realistic for teachers by providing a classroom context which is suitable to have appropriate responses, (2) Vignettes are less expensive and more quick compared to observational studies, (3) The vignette technique can also improve the quality of data by reducing the social impact and (4) They are more entertaining than traditional text and thereby offer a high number of voluntary participants (Campbell, 1996; Sumrall & West, 1998, Wilson & While, 1998). The most important shortcoming of vignette is that they represent artificial situations, and responses may not be the same as would occur in the actual situation. Vignette technique has been used in quantitative research to study attitudes, opinions, values, beliefs and judgments, often in relation to moral dilemmas. However, increasing use of the vignettes in qualitative research has been reported in recent years (Barter & Renold, 1999; Hughes, 1998). It should also be noted that a new software application, named as "Clover", has been recently developed to construct animated narrative vignette simulations (ANVs) (Tettegah, 2005; 2007). Another application of technology into vignette technique is video vignette approach that has been used in teacher education courses. In teacher education, vignettes can be used by instructors in order to promote meaningful learning and assessment purposes or data collection tools. For example, a 30-minute video-vignette showing a science classroom teaching practice can be utilized for mid-term and final exams of teaching methods, classroom management and assessment courses in education faculties. A paper-based vignette or ANVs developed through the Clover can produce a fruitful opportunity for small group and whole class discussions about how to teach subject matters to students or assess students' understanding in most of the educational courses in teacher education departments.

Giriş

Hikâyeler, sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların birçoğunda veri toplama aracı, öğretim

ve değerlendirme yaklaşımı veya modelleme amaçlı olarak farklı şekillerde kullanılmaktadır (Jeffries & Maeder, 2004). Literatürde hikâye türleri, örnek olay çalışması (case study), örnek olay hikâyesi (case story), senaryo ve vignette olmak üzere dört farklı formda ele alınmaktadır. Bu hikâye türleri birçok çalışmada birbirlerinin yerine kullanılmış olmasına rağmen, farklı yapı ve özelliklere sahiptirler. 1910'larda Harvard Üniversitesi'nde geliştirilen örnek olay çalışması (case study****), gerçek veya yaşanması muhtemel bir olayla ilgili çeşitli problemlerin ayrıntılı olarak sunulduğu hikâye türüdür. Bir örnek olay çalışması; gerçek bir olaya dayalı oluşturulan rapor, problemleri ve temel ilkeleri belirlemeye yardımcı olan bir analiz ve çok belirgin olmayan temel varsayımları açığa çıkarmada ve yeni bakış açıları geliştirmeye yardım eden eleştirel bir tartışma olmak üzere üç kısımdan oluşur (Kish, 2004). Araştırmalar, örnek olay çalışmalarının öğretmen adaylarının problem çözme ve karar verme becerilerinin gelişimi için yapılan tartışmalarda verimli bir temel oluşturduğunu göstermiştir. Örneğin, Diss ve Thompson (1994) dört yıllık bir süreç sonunda 400 öğretmen adayının okullardaki uygulama dersleriyle ilgili bahsettiği genel sorunları yansıtmak için çeşitli örnek olay çalışmaları geliştirmişlerdir. "Tartışmalı Öğretmen" başlıklı örnek olay çalışması, öğretmen adaylarının ileride etkili birer öğretmen olabilmesi için yapılacak tartışmalarda ana kaynak olarak kullanılmıştır (Diss & Thompson, 1994). İki sayfa civarındaki bu örnek olay çalışmasında, Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı Dr. Young ve asistanı Jack arasında okullardaki uygulamalar ile ilgili geçen diyalog ayrıntılarıyla sunulmuştur. Bu örnek olay çalışmasında, öğretmen adaylarının okullardaki danışman öğretmenlerinden edinecekleri yanlış bilgi ve deneyimler, Roberta ve Jennifer adlı öğretmen adayları ile Randall adlı 13 yıllık bir öğretmenin yaşadıkları üzerinden hikâye tarzında verilmiştir.

İkinci tür hikâye formu *örnek olay hikâyesidir*. Örnek olay hikâyeleri, öğrenenlerin karşılaştıkları zor durumları ve ikilemleri hikâyesel formda birbirleriyle paylaşmalarını, çözüm yollarını tartışmalarını ve bir sonuca varmalarını sağlamak amacıyla, Patricia Maslin-Ostroski ve Richard H. Ackerman tarafından 1990'larda geliştirilmiştir. Örnek olay hikâyelerinde, öğrenenler kendi gerçek deneyimleri hakkında sınıf içinde önce kısa hikâyeler yazarlar, daha sonra bu hikâyeleri gruptaki diğer üyelere yüksek sesle okur, tartışır ve bir sonuca bağlarlar (Hunter & Hatton, 1998; Maslin-Ostrowski & Ackerman, 1998). Örnek olay hikâyesi yaklaşımı; serbest yazma etkinliği, örnek olay hikâyelerini yazma, örnek olay hikâyelerini sunma-dinleme-tartışma, küçük grup yansımaları, tüm grup tartışması ve sonuç olmak üzere beş basamaktan oluşur. Örnek olay hikâyelerinde amaç, en iyi çözüm yolunu bulmaktan ziyade tüm alternatifleri ele almaktır (Maslin-Ostrowski & Ackerman, 1998). Şekil 1'de bir okul müdürünün fen ve teknoloji dersi öğretmeniyle yaşadığı sorunu yansıtan bir örnek olay hikâyesi verilmiştir.

Üç aydan beri 15 yıl önce mezun olduğum okulda müdürlük yapıyorum ve bundan dolayı çok gururluyum. Fakat son zamanlarda canım çok sıkılıyor. Çünkü Hakan Öğretmenimin çıkardığı sorunlarla nasıl başa çıkacağımı gerçekten bilemiyorum. Veliler çocuklarının fen sınavlarında başarılı olmadıklarını, fen laboratuvarından yeterince faydalanmadıkları, fen dersinden soğudukları gibi problemlerle sıkça yanıma gelmeye başladılar. Hakan Öğretmenin bu okuldaki 23. yılı, benim de fen bilgisi öğretmenimdi ve kendisini çok severim. Hakan Öğretmenle ilgili, geçen dönemden itibaren gelen şikâyetler son iki aydır çok arttı. Veliler benden okul müdürü olarak, Hakan Öğretmenin derslerini nasıl işlediğini izlememi istediler. Hatta bazıları, derslerde yaşananlardan örnekler vererek, "Siz bir şey yapmazsanız, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bu durumu biz bildiririz....Artık emekli olup, yerini genç öğretmenlere bırakmalı" dediler. Hakan Öğretmenime "Hocam dersinize girebilir miyim?" demek bile benim için çok zordu; çünkü onu kırmak ve üzme istemiyordum. Fakat diğer taraftan, çok huzursuz olmuş velilerim ve öğrencilerim vardı. Sonunda, bir bahaneyle Hakan Öğretmenin bir dersine katıldım ve gördüklerim karşısında çok şaşırđım. Hakan Öğretmenim üç yıl önce değişmiş Fen ve Teknoloji Dersi Öğretimi Programından bihaberdi. Dersinde ne öğrenci merkezli bir yaklaşıma ne de alternatif değerlendirme tekniklerine yer veriyordu. Öğrenciler sıralarında oturuyor, onun anlattıklarını dinliyor ve bazen not alıyorlardı. Dersin adı, "fen bilgisi" iken, "fen ve teknoloji" olmuştu, fakat Hakan Öğretmenin kullandığı tek teknoloji duvardaki tahta ve tebeşirdi. Üstelik geleneksel yolla aktarmaya çalıştığı bazı bilgilerin de yanlış olduğunu ve öğrencilerden gelen sorulara cevap vermekte de zorlandığını fark ettim. Dersten sonra, laboratuvara gittim ve gördüklerim karşısında neredeyse küçük dilimi yutuyordum. Laboratuvara 2-3 aydır hiç kimsenin girmediği belliydi. Zümre başkanı olarak, Hakan Öğretmenin diğer iki Fen ve Teknoloji öğretmeni de kötü örnek olduğunu düşünmeye başladım. Çünkü dönemin başında Ders Aletleri Yapım Merkezi'nden gelen fen laboratuvarı araç ve gereçlerinin bulunduğu 2 karton kutu hiç açılmamış şekilde laboratuvarın bir köşesinde yerde duruyordu. O çok iyi bir insandı, kendisiyle bu sorunları nasıl konuşacağımı kara kara düşünüyorum. Ne yapmam gerektiği konusunda, tam emin değilim.

Şekil 1. Örnek Olay Hikâyesi

**** Bu çalışmada sunulan "örnek olay çalışması", eğitimsel araştırmalarda sıkça kullanılan araştırma yöntemlerinden biri olan örnek olay veya vaka çalışmasından farklıdır.

Hikâye yaklaşımı olarak tanımlanan üçüncü tür, *senaryodur*. Senaryolar, gelecekle ilgili durumlar ve gerçekçi varsayımların bir bütününi içeren ve karar verme sürecinde kişiye örnek bir ortam sağlamak amacıyla hazırlanan öyküsel sunumlardır (Pesonen ve diğ., 2000). Senaryolar, varsayımsal durumlar ile ilgili kişilerden bir karar vermesi veya bir eylemde bulunmasını gerektiren hikâyeler olarak da tanımlanır (Wason & Cox, 1996). Şekil 2’de bir senaryo örneği sunulmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), küresel ısınmanın yaratacağı tehditleri (örneğin, eriyen buzul kütleleri, deniz seviyesinin yükselmesi ve küresel iklim değişimleri) en aza indirmek için tüm Dünya üzerini bir örtü şeklinde kaplayacak kimyasalları atmosfere salarak, güneş ışınlarının bir kısmının atmosfere girmesini engellemeyi planlamaktadır. ABD, şu an küresel ısınmanın Dünya’ya vereceği zararı en aza indirmek için bu planın müthiş bir fikir olduğunu düşünmektedir. Öte yandan üyesi olduğunuz Dünya Bitki Sevenler Derneği, bir fen öğretmeni olarak sizden ABD’ye fotosentez için güneş ışığının çok önemli olduğunu ve fotosentezin Dünya’daki yaşam için önemini, bu nedenle atmosfere salınan kimyasalların fotosentez açısından doğuracağı tehlikeleri ve küresel ısınma konusunda başka çözüm yollarını içeren bir mektup yazmanızı istemektedir. Bu amaçla iki paragraftan oluşan bir mektup yazınız.

Şekil 2. Senaryo Örneği

Dördüncü tür hikâye tipi ise *vignettedir*. Kelime anlamı olarak “kısa, betimsel, edebi bir skeç” olarak tanımlanan vignette (Merriam-Webster Online Dictionary, 2011), eğitimsel araştırmalarda (Jeffries & Maeder, 2004), sağlık bilimlerinde (King, Murray, Salomon & Tandon, 2009), sosyal bilimlerde ve davranış bilimlerinde (Richman & Mercer, 2002) veri toplama aracı veya öğretim ve değerlendirme yaklaşımı olarak sıkça kullanılmaktadır.

Vignette Tekniği

Literatürde farklı vignette tanımlarına rastlanmaktadır. Örneğin, Jeffries ve Maeder (2004: 20) vignetteyi “çoklu çözüm yollarının olası olduğu problemler üzerinde yapılacak tartışmaları cesaretlendirmek veya teşvik etmek için gerçek yaşamdan alınan olayları daha az karmaşık bir şekilde yansıtmak için yazılmış ve kasıtlı olarak eksik bırakılmış kısa hikâyeler” olarak tanımlar ve bir vignettenin beş temel özelliğinden bahseder: 1-Vignette bir hikâye türüdür. Diyalog, senaryo, örnek olay hikâyesi veya örnek olay çalışması değildir. 2- Kısa olmalıdır. 50 ile 250 kelime arasında kısıtlanmalıdır. 3- Örnekleme gerçek yaşanmış olayı basite indirgeyerek sunulmalıdır. 4- Örnekleme çözüm bulmaya sevk edecek şekilde hazırlanmalıdır. 5- Araştırmanın amacına uygun olacak şekilde eksik bırakılmalıdır. Campbell (1996: 3)’a göre ise vignette “sonu verilmeyen, kısa fakat sorunu ortaya koyacak kadar uzun ve altı çizilen sorunun özünü perdelemeyecek kadar ayrıntılara inilen hikâyelerdir.” İyi bir vignette, gerçek yaşamda karşılaşılabilecek bir durumdan daha az karmaşık, tek bir doğru cevabın olmadığı bir ortamın tasvir edildiği ve katılımcıların bireysel özelliklerine göre değişikliklerin yapılabildiği esnek bir yapıda olmalıdır. Erickson (1986) vignetteyi, gerçek yaşamdan alınan bir olayın meydana gelişinin canlı ve güçlü bir portresi olarak tanımlamaktadır. Bu portre olayın gerçek zaman diliminde meydana gelişinin doğal aşamaları ile ilgili tüm ayrıntıları içerir. Bu şekilde hazırlanan bir vignette, örnekleme olayı yaşamış gibi veya olay anında oradaymış gibi bir his uyandırır.

Vignetteler genellikle geçmiş araştırma bulgularına, gerçek yaşam hikâyelerine, tarihsel gerçeklere veya araştırmacının kendi deneyimlerine dayalı olarak hazırlanır. Vignetteler birçok eğitimsel amaç için kullanılmaktadır. Örneğin, eğitim politikaları hakkındaki meseleleri gündeme taşımak (Bruckerhoff, 1992), bireylerin ahlak ilkelerini ve davranışlarını açığa çıkarmak (Lampe & Walsh, 1992), hizmet içindeki öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak ve eğitim fakültelerinde verilen derslerde öğretimsel ve değerlendirme amaçlı (Jeffries & Maeder, 2006, 2009; Kaya, 2011) kullanılabilir. Bunun yanı sıra, nitel ve nicel desenli araştırmalarda veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır (Miles, 1990; Kaya, 2010). Şekil, resim, grafik gibi görseller içerebilen vignetteler, örnekleme yazılı olarak (Hughes, 1998; Kaya, 2011), sözlü olarak (Finch 1987), ses-video kaydı ile (Sleed, Durrheim, Kriel, Solomon & Baxter, 2002) veya web ortamında (Kaya, 2012) sunulabilir.

Vignette Nasıl Oluşturulur?

Araştırmacılar arasında vignettelerin nasıl oluşturulacağı ve kullanılacağı ile ilgili farklı görüş ve öneriler bulunmaktadır (Campbell, 1996; Cavanagh & Fritzsche, 1985; Finch, 1987). Bununla beraber bazı araştırmacılar doğrudan vignettelerin oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapmıştır. Örneğin, Campbell (1996) vignette oluşturma sürecinde birbirini takip eden üç basamağı şu şekilde sıralamaktadır: 1-Vignettenin konusunu ve uygulanacağı kişilerin ilgi alanlarını belirlemek, 2-Vignettenin uygulanacağı kişiler için gerçekçi bir durum geliştirmek ve 3-Benzer özelliklere sahip bir grupla vignettelerin açık, anlaşılır ve istenilen amaca ulaşip ulaşmayacağını test etmek için bir pilot çalışma yürütmek. Bunun yanı sıra, yapılan literatür taraması sonucunda, vignette oluşturulurken dikkat edilmesi gereken diğer önemli ilkeler aşağıda sunulmuştur.

Ayrıntı: Vignetteelerde makul ölçüde detay sunulmalı, fakat gereksiz ve boğucu ayrıntıya da girilmemelidir (Cavanagh & Fritzsche, 1985). Çünkü fazla ayrıntı vignetteyi daha gerçekçi gibi göstermekle beraber, kişinin o güne kadar yaşamadığı veya hiç hayal edemeyeceği bir durum da oluşturabilir. Vignettelerin çok uzun ve ayrıntılı sunulması katılımcıların ilgisinin kaybolmasına, aynı şekilde çok dar bir pencereden sunulması da katılımcılardan gelebilecek önemli olası cevapların alınamamasına neden olabilir. Ayrıca vignetteelerde sunulan tüm ayrıntılar hikâye içindeki içsel tutarlılığı artıracak şekilde oluşturulmalıdır (Wason, Polonsky & Hyman, 2002).

Anlaşılabilirlik: Vignetteeler kolayca anlaşılabilir olmalı, cevaplayan kişinin ilgisini çekmeli ve hayal gücünü harekete geçirmelidir. Bu amaçla vignetteeler oluşturulurken çizim, resim, fotoğraf, grafik vb. görsel materyaller kullanılabilir (Barter & Renold, 1999; Wason ve diğ., 2002). Şekil 3'te sunulan vignette örneğinde kullanılan çizimler, hem anlaşılabilirliği artıracak hem de katılımcıların (örn; öğretmen adayı) hayal gücünü harekete geçirerek kendilerini öğrencilerinin çizimlerini değerlendiren bir öğretmen gibi hissetmelerini sağlayacaktır.

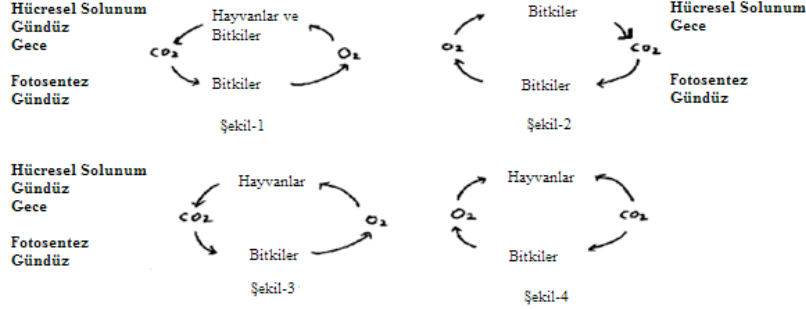
İnandırıcılık: Vignetteeler, katılımcılardan gerçekçi ve genelleştirilebilir zengin veri elde edebilmek için, tasvir edilen ortam ve karakterler açısından mümkün olduğunca inandırıcı olmalı ve gerçek öğeler içermelidir. İnandırıcılık faktörü ne kadar artarsa, katılımcının kendini vignetteedeki karakterin yerine koyma olasılığı da o derece artar. İnandırıcı olmayan vignetteeler katılımcılarda sıkılma, öfke ve ilgisizlik gibi olumsuz hisler uyandırabilir (Hughes, 1998). Bu açıdan vignette araştırmacının deneyimlerinden örnekler içerebilir; ancak bu örnekler sıra dışı karakterler ve olaylardan ziyade, olabildiğince günlük ve olağan örnekler olmalıdır (Barter & Renold, 1999).

Çevresel faktörler: Vignetteeler, cevaplayan kişinin tasvir edilen durumu veya olayı daha iyi anlayabilmesine olanak sağlayacak ölçüde çevresel şartları (yer, zaman vb.) içermelidir. Ancak vignetteelerin, farklı cevaplar alınmasına olanak sağlayacak derecede belirsizlik içermesine de dikkat edilmelidir (Seguin & Ambrosio, 2002).

Yapı: Vignette araştırmının amacıyla uygun olacak bir yapıda ve kişilerin verecekleri cevapları etkilemeyecek şekilde dikkatlice oluşturulmalıdır. Ayrıca vignetteeler, içerdiği çözülmemiş meseleler kapsamında bir miktar gizem ve gerilimi üst düzeyde tutacak şekilde yapılandırılmalıdır (Seguin & Ambrosio, 2002).

Format: Genellikle yazılı formda sunulmasına rağmen, vignetteeler çalışmanın amacı ve katılımcılar göz önüne alınarak video, ses kaydı, internet veya bilgisayar aracılığıyla da sunulabilir (Wason, ve diğ., 2002).

Ahmet Öğretmen, 8-A sınıfında fotosentez ve hücre solunum konularının öğretimine başlamadan önce, öğrencilerinin önbilgilerini açığa çıkarmanın anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak açısından ne kadar önemli olduğunu biliyor. Bu amaçla öğrencilerinden doğadaki O₂ ve CO₂ döngüsü ile fotosentez ve hücre solunumun hangi canlı gruplarında gerçekleştiğini gösteren bir çizim yapmalarını istiyor. Öğrencilerin yaptıkları çizimlerden bazıları aşağıda verilmiştir. Bu çizimleri incelersiniz, öğrencilerin sahip oldukları önbilgiler için neler söyleyebilirsiniz?

Şekil 3. Çizimlerin Kullanıldığı Vignette Örneği (Kaya, 2010).

Vignette Tekniğinin Faydaları

Yapılan çalışmalar vignettelerin eğitim araştırmalarında kullanımının çeşitli faydalarını ortaya koymuştur. Bunlardan bazıları aşağıda örnek vignettelerle sunulmuştur.

- Vignetteler öğrenme ortamına ait birçok faktör içermesi, böylelikle öğretmenlere gerçek sınıflarda yaşadıkları veya yaşayacakları olası birçok durum ve olayı sunması sebebiyle veri toplama sürecini daha geçerli bir hale getirir (Cavanagh & Fritzsche, 1985).
- Vignetteler, gözlemsel çalışmalara kıyasla daha hızlı bir şekilde yürütülebilir ve daha az masraflı bir veri toplama aracıdır (Wilson & While, 1998).
- Vignetteler kullanarak nicel araştırma sorularına cevap bulmak için çok geniş bir örneklemden önemli miktarda veri hızlı bir şekilde toplanabilir (Sumrall & West, 1998).
- Vignetteler, bireysel mülakatlar boyunca neden ve nasıl sorularına ayrıntılı cevaplar alınmasını mümkün kılacak bir ortam oluşturur (Hughes, 1998). Şekil 4'te fen bilgisi öğretmen adaylarının ilköğretim öğrencilerinin fotosentez konusunda sahip olabileceği öğrenme güçlüklerine ilişkin bilgilerini araştırmak amacıyla hazırlanmış bir vignette örneği sunulmuştur.
- Vignetteler katılımcıların araştırılan konu kapsamında mutlaka derin bir bilgiye sahip olmasını zorunlu kılmadığı için bazen katılımcıların kendiliğinden anlık oluşturdukları anlamları açığa çıkarmak için de kullanılabilir (Bendelow, 1993; Akt. Hughes & Huby, 2002).

8-A sınıfının fen ve teknoloji öğretmenisiniz. Sınıfınızda "bitkilerde beslenme" konusunu işlediniz. Yaptığınız ara bir değerlendirmede öğrencilerinizden bazılarının konuyu anlamada hâlâ sıkıntı içerisinde olduğunu fark ettiniz. Bu nedenle öğrencilerinize 1600'lü yıllarda Van Helmont'un yapmış olduğu deneyi şu şekilde sunuyorsunuz: Yeşil bir bitki kütlesi daha önceden belirlenmiş bir miktar toprak olan bir saksıya dikiliyor. Bitkiye sadece su veriliyor. Beş yıl sonra bitki büyüyor ve tekrar tartılıyor. Şimdi bitkinin kütlesi, dikildiği zamandaki kütlesinin üç katı. Bitki toprağın içerisinde beş yıl büyüdüktan ve kütlesi bu kadar arttıktan sonra saksıdaki toprağın kütlesi hakkında öğrencilerinizden açıklama yapmalarını istiyorsunuz. Sınıfınızdan;

- Toprağın kütlesi büyük oranda azalmıştır. Çünkü...
- Toprağın kütlesi büyük oranda artmıştır. Çünkü...
- Toprağın kütlesi değişmemiştir. Çünkü...
- Toprak kalmamıştır. Çünkü...

şeklinde farklı cevaplar geliyor. Verilen cevapların ardından "Çünkü" ile başlayan cümleleri öğrenme güçlüğü içerisinde olan öğrencilerinizin nasıl tamamlamalarını beklersiniz? Neden. Öğrencilerinizin bu öğrenme güçlüklerine sahip olmasının nedenleri neler olabilir?

Şekil 4. Neden ve Nasıl Sorularına Ayrıntılı Cevaplar Alınacak Vignette Örneği (Kaya, 2010).

• Vignetteelerde katılımcılardan bir karakterin rolünü üstlenmeleri istendiği zaman, onların kendi şahsi bakış açılarını bir kenara bırakmaları sağlanabilir. Böylece alınacak cevaptaki toplumsal ve kültürel beklentilerden kaynaklanan önyargılar önemli ölçüde azaldığından, elde edilen verinin geçerliliği artacaktır (Finch, 1987). Örneğin, yaşadığı toplumun sosyo kültürel değerleri nedeniyle evrim teorisine inanıp inanmadığını açıklamada tereddüt yaşayan bir kişinin, evrim teorisi odaklı bir vignette de kendisini karakterin yerine koyarak vereceği cevaplar daha gerçekçi olacaktır.

• Vignettelerin tekrarlanması kolaydır ve araştırmacıların olayın veya durumun meydana gelmesini bekleme zorunluluğu yoktur. Gerçek psikolojik ve sosyal durumlara yaklaşılabilen bir vignette de, katılımcıların ilgi ve merakı üst düzeyde tutulabilir (Kerlinger, 1986).

• Vignetteler geleneksel yazılı dokümanlardan daha eğlendirici ve ilginçtir. Bu durum özellikle eğitimsel araştırmalarda önemli bir ölçüt olan gönüllülük durumunu artırmaktadır (Tettegah, 2005).

• Tehlikeli bir durumun veya olayın tasvir edildiği bir vignette de, katılımcı gerçekte bu tehdidi yaşamadan böyle bir ortam içine sokulabilir. Şekil 5'te ilgili bir vignette örneği sunulmuştur.

Aysu Öğretmen bu yılın sonunda lisans eğitimini tamamladı ve bir köy okuluna öğretmen olarak atandı. Ancak sınıfında kayıtlı olan kız öğrencilerinden biri iki hafta geçmesine rağmen okula başlamadı. Aysu Öğretmen yaptığı araştırmada, çocuğun sosyo kültürel ve ekonomik olarak alt seviyeden bir ailenin çocuğu olduğunu öğrendi. Okul müdürüne durumu açıkladı ve aile ile görüşmeye karar verdi. Ama yaptığı görüşme, Aysu Öğretmenin canını daha çok sıktı. Çünkü baba, kızının okula kaydını sadece yasalar gereği yaptırdığını, kızını okutmak istemediğini ve bu nedenle de kızını okula asla göndermeyeceğini söyledi. Daha da kötüsü baba okula devamsız olduğu halde kızını sınıf geçirmesi konusunda, Aysu Öğretmeni tehdit etti. Aysu Öğretmen köyün ileri gelenleri ile de bu durumu görüştü. Ancak kız öğrenci halen okula gelmiyor ve babadan araçlarla gelen tehditler de artarak devam ediyor. Okul müdürü Aysu Öğretmene babanın büyük kızını da okula hiç göndermediğini ve bu konuya artık karışmak istemediğini söyledi. Aysu Öğretmen bu durum karşısında

Şekil 5. Olası Tehlikeli Bir Durumu Sunan Vignette

Vignette Tekniğinin Sınırlılıkları

Vignetteler katılımcılara bir durum veya olayı yapay olarak sundukları için alınan cevaplar gerçekten aynı durum yaşandığında elde edilecek veriden farklı olabilir . Başka bir ifadeyle, vignette ne kadar gerçek durumlara yakın oluşturulsa da katılımcıların verecekleri cevaplar onların gerçek durum veya olay karşısında ne yapacaklarını tam olarak yansıtmayabilir. Bu nedenle elde edilen sonuçlardan aşırı genellemelere gidilmemelidir (Carifio & Lanza, 1992). Vignettelerin geliştirilmesi diğer birçok veri toplama aracına kıyasla daha zor olabilir. Uygun varsayımsal durumları oluşturmanın güçlüğü yanı sıra, vignettenin eğitim araştırmalarında öğretim programlarıyla iyi bir şekilde ilişkilendirilmesi de kolay olmayabilir.

Nicel ve Nitel Araştırmalarda Vignettelerin Kullanımı

Vignetteler nicel araştırmalarda daha çok ahlaki ikilemlerle ilişkili tutum, görüş, inanç ve yargı ile ilgili çalışmalarda kullanılmıştır. Vignettelerin nicel bir yaklaşım içinde kullanıldığı çalışmaların çoğu, büyük örneklemlerle anketel çalışmalardır. Finch (1987) vignettelerin nicel araştırmalarda kullanılmasındaki faydayı, karmaşık meseleleri geniş bir örneklemlerle çalışabilme fırsatı olarak yorumlamıştır. Geniş ve farklı örneklemlerle yapılan tarama çalışmalarında bağlayıcı vignette kullanılmaktadır. Bağlayıcı vignette de, tek bir kavram veya mesele ile ilgili bir problem kısaca tanımlandıktan sonra, katılımcılardan her bir çözüm yolunu Likert türde bir cevap formatını kullanarak değerlendirmeleri istenir (King ve diğ., 2010). Şekil 6'da verilen örnekte, ilköğretim sınıflarında teknoloji entegrasyonunun istenilen düzeyde ve umulan hızda gerçekleşmemesi probleminin çözüm bulmaya yönelik hazırlanmış üç farklı vignette yer almaktadır. Katılımcılardan, vignettelerdeki karakterlerin probleme ilişkin sunduğu çözüm yollarından hangisinin daha etkili olacağını 5'li Likert cevap formatını kullanarak değerlendirmeleri istenmektedir.

1-[Ayşe Öğretmen], ilköğretim sınıflarında teknoloji entegrasyonunun istenilen düzeyde ve hızda gerçekleşmediğini düşünmektedir. Bu probleme çözüm olarak; öncelikle okulların teknolojik cihaz açısından yeterli düzeyde donatılması, ayrıca yeterli cihaz sağlansa bile bunların kullanılabilmesi için hizmetiçi eğitimler düzenlenmesi gerektiğini söylemektedir. Örneğin, akıllı tahtalar. Ayşe Öğretmene göre, öğretmenlere akıllı tahtayı derslerinde kullanabilmeleri için etkili bir hizmetiçi eğitim şarttır.

2-[Ahmet Öğretmen], ilköğretim sınıflarında teknoloji entegrasyonunun istenilen düzeyde ve hızda gerçekleşmediği görüşündedir. Bu sorunun giderilmesi için şunları önermektedir: Teknolojinin sınıflara taşınmasının önündeki en önemli engellerin başında, öğretmenlerin teknolojiyi kullanmaya ilişkin tutum ve özyeterlik inancı gelmektedir. Bu nedenle hem lisans eğitimi boyunca hem de hizmetiçi eğitimlerde en çok dikkat edilmesi gereken nokta, öğretmenlere öğretimsel teknolojilere ilişkin olumlu tutum ve özyeterlik inancı kazandırmaktır.

3- [Mehmet Öğretmen], ilköğretim sınıflarında teknoloji entegrasyonunun istenilen düzeyde ve hızda gerçekleşmediği düşüncesindedir. Bu sorunu gidermek için eğitim fakültelerinde verilen Bilgisayar I, II ve Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersleri bilgi kazandırmaktan daha çok, uygulama becerisini geliştirecek şekilde işlenmelidir. Böylelikle teknolojinin nerede ve nasıl kullanılacağı konusunda öğretmenlerde bir anlayış oluşturulması gerektiği görüşündedir.

(1) Hiç katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Tamamen katılıyorum

Şekil 6. Bağlayıcı Vignette Örneği

Son yıllarda vignettelerin nitel araştırmalarda sıkça kullanıldığı bilinmektedir (Barter & Renold, 1999; Hughes, 1998). Barter ve Renold (2000)'a göre, nitel bir araştırma kapsamında vignetteler, katılımcılara durumu veya olayı kendi cümleleri ile ifade edebilmelerini sağlar. Çünkü katılımcılara ortaya konulan durum veya olayla ilgili sorular yöneltildiğinde, hikâye içerisindeki karakterin nasıl davranacağını veya kendilerinin nasıl davranacağını hayal etmeleri istenir. Bazen her iki soru da yöneltilebilir. Buna karşın vignette sunulan olaydaki karakterin ne yapması gerektiğini sormak, katılımcının ne yapacağı ile ilgili düşüncesini sormak ile aynı olmayabilir (Finch, 1987). Şekil 7'deki vignette örneğinde, araştırmaya katılan öğretmen uygulamada yaşanan sıkıntıların farkında olduğu için vignetteyi kendisinin ne yapacağı açısından farklı, vignettedeki karakterin ne yapması gerektiği açısından farklı cevaplayabilir. Fakat literatürde hiçbir karakterin yer almadığı, doğrudan katılımcının hikâyesinin karakteri olduğu vignetteler de mevcuttur.

Ali Öğretmen, 6-C şubesinde 5E Öğrenme Döngüsü yöntemine göre planladığı "yüzme ve batma" konulu fen ve teknoloji dersini işlemektedir. Öğrencileri 4-5 kişilik küçük gruplara ayırdıktan sonra, onların konuya ilişkin ilgi ve merakını artırmak ve önbilgilerini açığa çıkarmak amaçlı bir etkinlik yapıyor. Bu etkinlikte, öğrencilerini küçük gruplar halinde çalışmaya teşvik edip, konuyla ilgili kavramları keşfetmelerini sağlamayı da istiyor. Bu amaçla, her öğrenci grubuna içinde bir miktar su bulunan alüminyum tepsi ve çeşitli cisimler (silgi, toka, tahta, tebeşir, demir bilye vb.) verip, öğrencilerinden grupça bu cisimleri gerekçeleriyle beraber yüzen ve batan cisimler olarak sınıflandırmalarını istiyor. Öğrenciler yaptıkları deneylerin sonuçlarına dayalı olarak, arkadaşlarına elde ettikleri verileri yorumluyorlar. Ancak bu süreçte Ali Öğretmen, tüm uğraşlarına rağmen sınıftaki bir grup öğrenciyi dersin içine aktif olarak dahil edemiyor. Bu öğrenci grubunu derse katmak istiyor, fakat zamanın hızla geçtiğinin de farkında. İşlediği konuya ayırdığı ders saatini de aştığını düşündüğünüzde, derse katılmak istemeyen bu öğrenciler için Ali Öğretmen neler yapabilir? Siz olsaydınız neler yapardınız?

Şekil 7. Katılımcının Kendisi ve Karakter İçin Farklı Cevaplar Vermesi Olası Vignette Örneği

Öğretmen Eğitiminde Vignette Çalışmaları

Son 15 yıldır vignette tekniğinin öğretmen eğitimi çalışmalarında kullanımı hızlı bir şekilde artmaktadır. Örneğin, Jefries ve Maeder (2004), 1995 ile 2003 yılları arasında öğretmen adaylarının pedagojik bilgilerini değerlendirmede vignette tekniğinin etkinliğini araştırmıştır. Araştırmacılar derslerinde değerlendirme aracı olarak vignette ödevleri, ara sınavlar ve bir final projesi kullanmışlardır. Ara sınavlar analiz edilmesi gereken dört vignette, final projesi ise bir çevrimiçi ders veya öğretim programı için ayrıntılı bir taslak oluşturmak ile ilgilidir. Çalışmada öğrencilerden hem vignette hazırlamaları hem de çeşitli yanlışların ve eksiklerin bulunduğu vignetteleri analiz etmeleri istenmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan puanlama cetvelini kullanarak, öğrenciler vignetteleri hem konu alanı hem de uygulama açısından nicel olarak analiz etmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, vignettelerden elde edilen sonuçların geleneksel değerlendirme araçları ile elde edilen sonuçlarla anlamlı bir şekilde ilişkili, ayrıca ders sonunda

teslim edilen proje performanslarını da yüksek düzeyde tahmin edici olduğunu göstermiştir. Jefries ve Maeder (2006) diğer bir çalışmada, Eğitim Psikolojisi dersinde vignettelerin öğretimsel araç olarak farklı iki şekilde (değerlendirme ve sentez vignetteleri) ve değerlendirme aracı olarak kullanımının etkinliğini karşılaştırmıştır. Bu çalışmada vignette öğretimindeki farklılıklar, Bloom'un taksonomisine dayalı oluşturulmuştur. Bunlar, değerlendirme vignetteleri ve sentez vignetteleridir. Her iki tür vignettenin bilinçli bir şekilde eksik bırakılması gerekirken, sentez türü vignettelerde sunulan probleme farklı çözümler önerilebilir diye hikâye çok önemli bir yerde sonlandırılmıştır. Değerlendirme türü vignettelerde ise, hikâyedeki problem için sunulan çözüm yolları üzerinde farklı yorum ve açıklamalar savunulabilir diye, hikâyenin bazı ayrıntıları gizlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, iki tür vignette öğretimi arasında öğrenme çıktıları açısından anlamlı bir farkın olmadığını göstermiştir. Ayrıca, vignettelerin öğretimsel araç olarak kullanılma türüne bakılmaksızın, öğretimsel ve değerlendirme yolu olarak kullanılmasının öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu anlaşılmıştır. Jefries ve Maeder (2009) yaptıkları diğer bir çalışmada ise, harmanlanmış öğrenme yöntemine göre tasarladıkları Eğitim Psikolojisi dersinde farklı tür vignette öğretimlerinin, öğrencilerin vignette değerlendirme performansları üzerine etkilerini araştırmıştır. Bu çalışmanın ana sonucu, vignettenin öğretmen eğitimi ile ilgili derslerde kullanımından önce, öğretim elemanı önderliğinde vignette yapılandırma etkinliği yapılmasının gerekliliğidir. Çünkü elde edilen bulgular, vignette yapılandırma etkinliği alan öğretmen veya öğretmen adaylarının öğrendikleri bilgileri sadece ders içeriği kapsamında değil, ayrıca farklı durum ve olaylara transfer ederek uygulayabildiklerini göstermiştir. Vignette yapılandırma etkinliğinde, öğretmen tüm sınıfın önünde vignette içerisinde bulunan ipuçlarının ders içeriği ile nasıl ilişkilendirileceğini ve değerlendirme ölçeğinin nasıl uygulanacağını tartışmalara dayalı açıklamalıdır (Jefries & Maeder, 2009).

Poulou (2001), Yunan öğretmenlerin kendi sınıflarında karşılaştıkları duyuşsal ve davranışsal zorluklara ilişkin algılarını, tepkilerini ve davranışlarını araştırmıştır. 6 kısa vignettenin kullanıldığı bu çalışmada, vignetteler hazırlanırken gerçekte yaşanabilecek duyuşsal ve davranışsal güçlüklerin tasvir edilmesine dikkat edilmiştir. Çalışmada öğretmenlerin algılamalarını etkilememek için vignettelerde öğrencilere ait bireysel özellikler, yaş ve sınıf seviyesi vb. bilgiler sunulmamış, sadece cinsiyetleri verilmiştir. Öğretmenlerden vignetteleri okumaları ve benzer bir durumu kendi sınıflarında yaşamış gibi cevap vermeleri istenmiştir. Öğretmenlere özellikle öğrencilerin davranışlarının sebepleri, bu davranışları nasıl algıladıkları, sorumluluk duyguları, öz-yeterlik algıları, öğrencileri ile ilgili hissettikleri, öğrencilerine yardım etme konusundaki niyetleri ve vignette sunulan davranışla başa çıkmak için kullanacakları stratejiler ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Bu araştırmada, vignettelerin kullanımının öğretmenlerin verilen durumu gerçekten kendi sınıflarında yaşamış gibi hissetmelerini sağladığı ve böylece alınan cevapların da gerçeğe oldukça yakın olduğu belirlenmiştir. Veal (2002)'ın geliştirdiği vignetteler ise literatürde yer alan uzun vignettelere örnek olarak verilebilir. Veal'ın araştırmalarında kullandığı vignettelerden biri 6 sayfa ve 2805 kelime uzunluğundadır. Veal'ın geliştirdiği vignetteler, 1-Giriş, 2- Katılımcıların tanıtımı, 3- Problem durumunun açıklanması, 4- Sınıf ortamında birbiriyle ilişki içerisinde olan boyutların sunumu, 5- Katılımcılar arasında geçen diyaloglar ve 6- Öğretmen tarafından dikkat edilmeye değer önemli bir olay olmak üzere altı kısımdan oluşmaktadır. Bu vignetteler genellikle öğretim yöntemleri derslerinde öğretmen adaylarının konu alan, pedagoji ve pedagojik alan bilgisi kapsamındaki gelişimini izlemek için oluşturulmuş, konuya özgü vignettelerdir. Veal, Tippins ve Bell (1998)'in boylamsal desenli çalışmasında öğretmen adaylarının aynı vignetteye dört kez verdikleri cevaplar arasındaki farklılıklar, pedagojik alan bilgilerinin zaman içerisinde nasıl değiştiğini belirlemek için kullanılmıştır. Veal (2004) diğer bir çalışmada da kimya öğretmeni adaylarının hem kimyayı öğretmeye olan inançlarında hem de pedagojik alan bilgilerinde zamanla meydana gelen değişimi ve bu iki değişken arasındaki ilişkileri, vignetteler vasıtasıyla araştırmıştır. Stecher ve diğ. (2006), matematik öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarını değerlendirmek için hazırladıkları kapalı uçlu yapılandırılmış vignettelerin geçerliliğini araştırmıştır. Vignettelere verilen cevaplar; anketler, sınıf içi gözlemler ve saha notlarından elde edilen verilerle karşılaştırılmıştır. Bu

çalışmada 80 öğretmenden matematik dersine yönelik yapılandırmacı öğretim uygulamalarına dayalı hazırlanmış vignetleri okumaları ve benzer bir durumda yapacakları olası davranışları verilen Likert türde cevap seçeneklerini kullanarak değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi iki paralel vignetteye verilen cevapların tutarlı olduğunu; ayrıca vignetlerin sonuçları ile sınıf içi gözlemler, anketler ve alınan betimsel notlara dayalı veriler arasında orta seviyede korelasyonların bulunduğunu göstermiştir (Stecher ve diğ., 2006).

Günümüzde gerek dijital teknolojilerin gerekse çeşitli yazılımların eğitim-öğretim ortamlarında kullanımının artması, öğretmenlerin sınıflarında anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri için uygun teknolojiyi seçebilme ve kullanabilmelerini gerekli kılmıştır. Bu bağlamda, son zamanlarda vignette tekniği ile teknolojinin ilişkilendirildiği çok yeni araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu araştırmalarda geliştirilen Animasyonlaştırılmış Vignetler (AV), özellikle tartışma ortamı oluşturmak, problem çözme etkinliklerini ve rol yapmayı kolaylaştırmak ve öğrencileri motive etmek amacıyla öğretimsel bir teknoloji olarak kullanılmaktadır. Vignetlerin bu şekilde teknolojiyle beraber kullanımı, öğretmenlere önemli bir olayı gözlemleyebilme, bu olaya katılma ve öğrenebilme fırsatları sunmaktadır. Vignetlerin animasyonlar haline dönüştürülebilmesi için yazılımlar da geliştirilmeye başlanmıştır. Bu yazılımlara, "Clover" örnek olarak verilebilir (Tettegah, 2005, 2007; Tettegah & Anderson, 2007). Ayrıca, Amerikan Matematik Öğretmenleri Birliği'nce geliştirilen matematik öğretimi standartlarını modelleyen ve gerçek sınıf ortamını yansıtan video vignetler (VV) öğretmen eğitiminde kullanılmaktadır (Cannings & Talley, 2002). Arizona ve Texas üniversitelerinde öğretmen adaylarına matematik öğretimlerini geliştirmeleri amacıyla, okul öncesinden 12. sınıfa kadar çeşitli sınıf seviyelerinden elde edilen birçok VV çevrimiçi ve çoklu ortamlar aracılığıyla sunulmaktadır (Cannings & Talley, 2002). Araştırmacıların hazırladıkları VV, öğretmen adaylarına; sınıf ortamının karmaşıklığı ve yaşanabilecek zorlukları tanıma, sınıf içi ilişkilerde iyi bir gözlemci olma ve takınacakları tavır konusunda yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır.

Sonuç

Vignette, gerçek veya yaşanması muhtemel olaylardan hazırlanan, sonu veya ortası eksik bırakılan, şekil, resim vb. görseller içerebilen, yazılı, sözlü veya çevrimiçi sunulan bir hikâye türüdür. Literatürde diğer hikâye türleri ile karıştırılan vignetler, oldukça uzun ve detaylı rapor edilmesi gereken analiz ve tartışma kısımlarını içeren örnek olay çalışmalarından, katılımcıların yazdığı ve onların bakış açılarını içeren örnek olay hikâyelerinden ve gelecekle ilgili varsayımları içeren senaryolardan farklı bir hikâye türüdür. Ayrıca vignetlerde, öğrenenin varsayımsal veya gerçeğe dayalı bir olay esnasında oradaymış gibi veya olayı yaşamış gibi hissetmesi amaçlanır. Böylece elde edilen veri daha geçerli, yapılan tartışmalar da daha canlı ve verimli gerçekleşir. Senaryolarda ise yaşanabilecek problemlere getirilecek yaratıcı çözümler ve planlanan eylemlerin sonuçları üzerine odaklanılır.

Vignette yeni bir teknik olmamasına rağmen, öğretmen eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalarda kullanımı özellikle ülkemiz açısından oldukça yenidir. Uluslararası literatürde ise öğretmen yetiştirme alanında yapılan çalışmalarda son yıllarda sıkça kullanılmaya başlanmıştır (Stecher ve diğ., 2006). Bu çalışmalarda vignetlerin, özellikle öğretimsel amaçlı olarak kullanımı öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, vignettele, süreç veya sonuç odaklı değerlendirme aracı olarak ya da öğretmen adaylarının sahip oldukları bilgi ve beceri seviyelerini açığa çıkarmada veri toplama aracı olarak da kullanılmaktadır. Öğretimsel amaçlı olarak kullanılan vignetlerde, genellikle öğretmen adaylarından eksik bırakılan bir vignetteyi öğrendikleri ve yaşadıkları deneyimlere dayalı tamamlamaları istenir. Tamamlanan vignetler arasındaki farklılıklara dayalı yapılacak tartışmalar sonucunda, öğretmen adaylarının dikkati önemli noktalara çekilebilir, önbilgileri ve öğrendikleri yeni bilgiler hakkında farkındalık sağlanarak kavramsal değişim gerçekleştirilebilir (Tettegah, 2002, 2005). Bu bağlamda, öğretmen adaylarının gelecekte etkili birer öğretmen olmaları için öğrenim gördükleri eğitim fakültelerinde aldıkları derslerin sosyal yapılandırmacı bir öğrenme

ortamı şekline dönüştürülmesinde, vignetteler çok etkili bir şekilde kullanılabilir. Öğretim elemanları derslerinde öğretmen adayları arasındaki etkileşimi ve fikir paylaşımını artırmak amacıyla küçük ve büyük grup tartışmalarını vignetteler üzerinden yürütebilir, böylece bilgi bir grup tarafından sosyal bir olgu şeklinde yapılandırılabilir. Vignetteler öğretimsel amaçlı olarak sınıf ortamında yüz yüze olduğu kadar, çevrimiçi veya harmanlanmış derslerde de kullanılabilir (Kaya, 2012). Bu amaçla, AV veya VV'ler; çevrimiçi öğrenme ortamlarında problemlere farklı olası çözüm yolları bulmak, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek, tartışmaları cesaretlendirmek ve ders içeriğini daha canlı kılmada verimli bir ortam sağlayacaktır (Tettegah & Anderson, 2007). Çevrimiçi kullanılacak bir VV üzerinden yapılacak eşzamanlı (senkron) ve eşzamanlı olmayan (asenkron) tartışmalar, vignettelerin öğretimsel amaçlı kullanımına örnek olarak verilebilir (Kaya, 2012).

Literatürde vignettelerin değerlendirme amaçlı olarak kullanımı ise daha azdır. Eğitim fakültelerimizde yapılan ara sınav ve final sınavlarının çoğunun, ya çoktan seçmeli ya da açık uçlu sorulardan oluştuğu bilinmektedir. Bu tür sınavlarda daha çok öğretmen adaylarından derslerde öğrendikleri bilgileri zihinlerinden geri çağırarak nitelikteki sorular sorulmaktadır. Öğretmen adaylarının özellikle öğrenme kuram ve yaklaşımları, ölçme ve değerlendirme ve özel öğretim yöntemleri gibi derslerin sınavlarında geleneksel değerlendirme yaklaşım ve araçlarından ziyade, öğrendiklerini olası bir sınıf ortamından nasıl uygulamaya dönüştüreceklerini belirleyebilecek vignetteler kullanılabilir. Eğitim fakültelerinde yapılan sınavlar genellikle kâğıt ve kalem testleri olarak bilinen geleneksel şekilde yürütülürken, vignetteler video kaydı şeklinde projeksiyon cihazı vasıtasıyla öğretmen adaylarına sınıf ortamında sunulabilir. Öğretmen adayları izledikleri video vignette ile ilgili sorulara cevaplarını kâğıt ve kalem yoluyla geleneksel şekilde verebilecekleri gibi, çevrimiçi olarak da verebilirler. Bu bağlamda, video vignettenin ilgili sorulara uygun olacak şekilde kısımlara ayrılmış olması önemlidir. Örneğin, bir sınıf ortamına ait 30 dakikalık video vignette, sorulacak sorulara uygun olacak şekilde 4 veya 5 bölüme ayrılabilir. Video vignettenin her bölümü izlendikten sonra ve cevapların alınmasının ardından, bir sonraki kısma geçilebilir. Her bölümle ilgili sorulan soru sayısı ve soruların zorluk derecesine göre, öğretmen adaylarına makul bir süre tanınmalıdır. Öğretmen adaylarına video vignetteyi izledikleri sürece daha önce verdikleri cevapları değiştirme imkânı da verilmelidir. Kaya (2011)'nın Özel Öğretim Yöntemleri-I dersinin ara sınavında kullandığı 4-5 bölümden oluşan 30 dakikalık bir video vignette, birçok öğretmen adayının sahip olduğu fakat geleneksel formda yapılan sınavlardan elde edilemeyecek düşüncelerinin belirlenmesini sağlamıştır. Bu noktada, video vignettelerin birer sınav gibi uygulanmasındaki en önemli sınırlılık öğrencilerin 6-7 dakikalık video kayıtlarını tekrar izleme şansının olmamasıdır. Bu sorun, sınav süresi bittikten sonra video vignettenin bölümlerinin öğretmen adaylarına tekrar gösterimi veya çevrimiçi sunulması ile aşılabılır. Buna ilaveten, geleneksel sınavlarda sıkça yaşanan kopya çekme gibi olumsuz durumların vignette sınavlarında yaşanması çok nadirdir. Yüz yüze veya çevrimiçi ortamlarda vignettelere dayalı yapılan tartışmalarda öğretmen adaylarının gösterdikleri performans, öğretim elemanları tarafından süreç değerlendirme amaçlı da kullanılabilir. Öğretmen eğitimiyle ilgili yapılan çalışmaların önemli bir kısmı, öğretmen adaylarının gelecekte sınıflarında nasıl bir öğrenme ortamı oluşturacakları ve bu düşünceleri üzerine etki eden faktörler üzerinedir. Bu çalışmalarda, veri toplama aracı olarak genellikle açık uçlu sorulara dayalı anket, mülakat, çizim ve sıkça Likert tipte anketler kullanılmaktadır (Baxter & Lederman, 1999). Öte yandan, vignettelerin özellikle sınıf veya öğrenme ortamında meydana gelen olay ve durumları eksik bir hikâye gibi sunmaları ve hikâyenin öğretmen veya öğretmen aday tarafından tamamlanması ile elde edilen verinin, daha geçerli olduğu birçok eğitim araştırmacısının hemfikir olduğu bir konudur. Duyuşsal alan ile ilgili eğitim literatürü, niyetlerin davranışı belirlemede etkin bir rolünün olduğunu ortaya koymaktadır ki (Ajzen & Fishbein, 1980), bu durum vignettelere verilen cevapların öğretmen adaylarının gelecekteki sınıf içi öğretimlerini makul bir seviyede yansıtabileceğinin önemli bir delilidir.

Kaynakça

- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Barter, C., & Renold, E. (1999). The Use of Vignettes in Qualitative Research. *Social Research Update*, 25(2), 1-7.
- Barter, C., & Renold, E. (2000). I Wanna Tell You a Story: Exploring the Application of Vignettes in Qualitative research with Children and Young People, *International Journal of Social Research Methodology*, 3(4), 307-23.
- Baxter J. A., & Lederman N. G. (1999). Assessment and measurement of pedagogical content knowledge. In: J. Gess-Newsome & N. G. Lederman (Eds.), *Examining pedagogical content knowledge* (pp. 147-161). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Bruckerhoff, C. (1992). Getting up at the crack of noon: Children on public assistance. *Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association*. San Francisco, CA.
- Campbell, P.B. (1996). *How Would I Handle That? Using Vignettes to Promote Good Math and Science Education*. American Association for the Advancement of Science. Washington, D.C.
- Cannings, T.R., & Talley, S. (2002). Multimedia and Online Video Case Studies for Pre-service Teacher Preparation, *Education and Information Technologies*, 7(4), 359-367.
- Carifio, J., & Lanza, M. (1992). On the need to use control vignettes in social science research. *Work: A Journal of Prevention, Assessment, and Rehabilitation*. 2(3), 28-38.
- Cavanagh, G.F., & Fritzsche, D. J.(1985). Using Vignettes in Business Ethics Research. In: Preston, L. E. (Ed.), *Research in Corporate Social Performance and Policy* (pp. 279-293). AI Press, Inc., Greenwich, CT.
- Dede, C. (1998). Future Visions of Information Technology in Math Education: Design Heuristics for Vignettes Embedded in the Standards. *Technology and NCTM Standards 2000 Conference*, Arlington, VA.
- Diss, R.E., & Thompson, E.H. (1994). Case 4. Controversial Teacher. In F-C. Diane (Ed.). *Instructional Cases for Preservice and Student Teachers. Case Studies for Teacher Training and Educational Leadership* (pp. 8-10). Eric Document Reproduction Service No: ED 378141. Washington, D.C.
- Erickson, F. (1986). Qualitative Methods in Research on Teaching. In M.C. Wittrock (Ed.). *Handbook of Research on Teaching* (3rd Ed.) (pp. 119-161). New York: Macmillan Publishing Company.
- Finch, J. (1987). The Vignette Technique in Survey Research, *Sociology*, 21(1), 105-114
- Hughes, R. (1998). Considering the Vignette Technique and its Application to a Study of Drug Injecting and HIV Risk and Safer behaviour, *Sociology of Health and Illness*, 20(3), 381- 400
- Hughes, R., & Huby, M. (2002). The application of vignettes in social and nursing research. *Journal of Advanced Nursing*, 37(4), 382-386.
- Hunter, J., & Hatton, N. (1998). Approaches to the writing of cases: Experiences with pre-service master of teaching students. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 26(3), 235-246.
- Jeffries, C., & Maeder, D. W. (2004). Using vignettes to build and assess teacher understanding of instructional strategies. *The Professional Educator*, 26(1-2), 17-28.
- Jeffries, C., & Maeder, D. W. (2006). Using instructional and assessment vignettes to promote recall, recognition, and transfer in educational psychology courses. *Teaching Educational Psychology*, 1(2), 1-19.
- Jeffries, C., & Maeder, D. W. (2009). The effect of scaffolded vignette instruction on student mastery of subject matter, *The teacher Educator*, 44(1), 21-39

- Kaya, O. N. (2011). *Özel Öğretim Yöntemleri-I Ders Notları*, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Kaya, O. N. (2012). *Özel Öğretim Yöntemleri-II Ders Notları*, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Kaya, Z. (2010). "Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Fotosentez ve Hücreyel Solunum Konusundaki Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisinin (TPAB) Araştırılması". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Kerlinger, F. N. (1986). *Foundations of Behavioral Research*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- King, G., Murray, C., Salomon, J. A., & Tandon, A. (2009). Anchoring vignettes: Frequently asked questions. Retrieved 15.08.2011 from <http://gking.harvard.edu/vign/faq/>
- King, G., Murray, C., Salomon, J. A., & Tandon, A. (2010). Enhancing the validity and cross-cultural comparability of survey research. Anchoring Vignettes. Retrieved 18.08.2011 from <http://gking.harvard.edu/vign>
- Kish, M. H. Z. (2004). Using vignettes to develop higher order thinking and academic achievement in adult learners in an online environment. *Unpublished Doctoral Dissertation*, Duquesne University. Pittsburgh.
- Lampe, J., & Walsh, S. (1992). Reflective teachers' ethical decision-making processes. *Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association*. San Francisco, CA.
- Marsick, V. J. (1998). Case study. In M. W. Galbraith (Ed.), *Adult learning methods: A guide for effective instruction* (2nd Ed.) (pp. 197-218). Malabar, FL: Krieger.
- Maslin-Ostrowski, P., & Ackerman, R. H. (1998). Case story. In M. W. Galbraith (Ed.), *Adult learning methods: A guide for effective instruction* (2nd Ed.) (pp. 303-316). Malabar, FL: Krieger.
- Merriam-Webster Online Dictionary. (2011). "Vignette". Retrieved 11.03.2011 from <http://www.merriam-webster.com/dictionary/vignette>
- Miles, M. B. (1990). New methods for qualitative data collection and analysis: Vignettes and prestructured cases. *Qualitative Studies in Education*, 3(1), 37-51.
- Pesonen, H-L., Ekvall, T., Fleischer, G., Huppel, G., Jahn, C., Klos, Z.S., Rebitzer, G., Sonnemann, G.W., Tintinelli, A., Weidema, B.P., & Wenzel, H. (2000). Framework for scenario development in LCA. *The International Journal of Life Cycle Assessment*, 5(1), 21-30.
- Poulou, M. (2001). The role of vignettes in the research of emotional and behavioural difficulties, *Emotional and Behavioural Difficulties*, 6(1), 50-62.
- Richman, J., & Mercer, D. (2002). The vignette revisited: Evil and the forensic nurse. *Nurse Researcher*, 9(4), 70-82
- Seguin, C., & Ambrosio, A. (2002). Multicultural vignettes for teacher preparation. *Multicultural Perspectives*, 4(4), 10-16.
- Sleed, M., Durrheim, K., Kriel, A., Solomon, V., & Baxter, V. (2002). The effectiveness of the vignette methodology: A comparison of written and video vignettes in eliciting responses about date rape. *South African Journal of Psychology*, 32(3), 21-28.
- Stecher, B., Le, V., Hamilton, L., Ryan, G., Robyn, A., & Lockwood, J.R. (2006). Using structured classroom vignettes to measure instructional practices in mathematics. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 28(2), 101-130.
- Sumrall, W.J., & West, L.S. (1998). Using a vignette technique to compare various groups' beliefs about the future. *Journal of Environmental Education*, 29(4), 45-51.
- Tettegah, S. (2002). Computer mediated social justice: a new model for educators. *Technology Trends*, 46(5), 27- 33.
- Tettegah, S. (2005). Technology, narratives, vignettes, and the intercultural and cross-cultural teaching portal. *Urban Education*, 40(4), 368-393.

- Tettegah, S. (2007). Pre-service teachers, victim empathy, and problem solving using animated narrative vignettes. *Technology, Instruction, Cognition and Learning*, 5, 41–68.
- Tettegah, S., & Anderson, C. (2007). Pre-service teachers' empathy and cognitions: Statistical analysis of text data by graphical models. *Contemporary Educational Psychology*, 32(1), 48–82.
- Veal, W.R. (2002). Content specific vignettes as tools for research and teaching. *Electronic Journal of Science Education*, 6(4), 1-37.
- Veal, W. R., (2004). Beliefs and knowledge in chemistry teacher development. *International Journal of Science Education*, 26(3), 329–351.
- Veal, W. R., Tippins, D. J., & Bell, J. (1998). The Evolution of Pedagogical Content Knowledge in Prospective Secondary Physics Teachers, Retrieved 25.05.2010 from <http://www.narst.org/conference/98conference/veal2.pdf>
- Wason, K.D., & Cox, K. C. (1996). Scenario Utilization in Marketing Research. In D.Strutton, L.E. Pelton & S. Shipp (Eds.), *Advances in marketing* (pp.155-162). Houstao, TX. Southwestern Marketing Association.
- Wason, K.D., Polonsky, J.M., & Hyman, M.R. (2002). Designing vignette studies in marketing. *Australasian Marketing Journal*, 10(3), 41-58.
- Wilson J., & While A.E. (1998) Methodological issues surrounding the use of vignettes in qualitative research. *Journal of Interprofessional Care*, 12(1), 79–87.